

пісків, пісковиків, каолінових глин з галькою, гравієм, жорстви, фосфоритів. Потужність порід нижньої крейди коливається від кількох до 70-80 м.

Відклади верхньої крейди (K₂) мають суцільне поширення. Серед них домінують породи сеноманського ярусу, представлені пісками, пісковиками, мергелями, писальною крейдою, крейдовими пісками зі стягненнями фосфоритів. Глибина залягання становить 300-350 м, а потужність – 10-90 м.

Слід зазначити, що на повноту збору й обробки інформації щодо розвитку небезпечних екзогенних геологічних процесів в Україні в цілому і в Чернігівській області зокрема, суттєво впливає ряд факторів: застарілий технічний стан існуючої системи спостереження, недостатнє фінансування, скорочення мережі спостережних пунктів, повнота здійснюваних замірів (в окремі роки на Чернігівщині не проводився підрахунок карстових форм рельєфу), а також політична ситуація в країні яка унеможливорює збір даних в окремих регіонах. Природні фактори які впливають на кількість карстових проявів – це заростання неактивних карстових форм, їх ліквідація, метеоумови конкретних років. Загалом по Україні активності розвитку карстових значно сприяє техногенна діяльність людини, особливо в місцях видобутку корисних копалин. Однак в Чернігівській області антропогенне навантаження немає суттєвого значення, тому можна стверджувати, що розвиток карстових процесів в даному регіоні носить переважно природний характер.

Література:

1. Інформаційний щорічник щодо активізації небезпечних екзогенних геологічних процесів на території України за даними моніторингу ЕГП – Київ: Державна служба геології та надр України, Державне науково-виробниче підприємство “Державний інформаційний геологічний фонд України”, 2010 – 2018.

Я.Б. Олійник

*Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
521ya.ol.53@ukr.net*

Т.В. Нич

*Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
tatyana2510@ukr.net*

РЕГІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ БАНКІВСЬКОЇ СФЕРИ УКРАЇНИ

Станом на 1 січня 2019 року в Україні налічувалося 77 діючих банків, що на сім банків менше, ніж рік тому (84). Кількість діючих структурних підрозділів за 2018 рік скоротилося на 980 – з 9489 до 8509 відділень. Структура власності активів банківської системи України була представлена наступним чином: банки з приватним українським капіталом складають близько 63,6 %, банки іноземних банківських груп – 28,6 %, державні банки – 7,8 %

Основними територіальними процесами у банківській сфері України є територіальна концентрація та територіальна деконцентрація. Територіальна концентрація банківської сфери – це процес зосередження банківських установ у певних регіонах. Головною особливістю процесу територіальної концентрації банківської діяльності в країні є надзвичайно високий рівень її диференціації. Взагалі за рівнем територіальної концентрації банківські центри умовно можна розділити на 4 групи регіонів.

Територіальна концентрація може бути охарактеризована на підставі показників кількості банківських установ у регіоні та на підставі значення їх сукупних активів та пасивів як основних показників банківської діяльності.

Група регіонів з надто високим рівнем концентрації представлена м. Києвом та Київською областю. Група високого рівня територіальної концентрації банківських установ представлена такими регіонами, як Харківська, Дніпропетровська, Одеська, Донецька, Запорізька, Львівська області, в яких сконцентровано близько третини основних показників банківської сфери України. Банківські центри останніх двох груп відзначаються невеликими значеннями основних показників. Так, до регіонів із середнім рівнем концентрації банківських установ належать Волинська, Чернігівська, Івано-Франківська, Луганська, Полтавська області. Низьким рівнем концентрації характеризуються Черкаська, Сумська, Херсонська, Закарпатська області. Понад половину всіх банків, величини статутного фонду, капіталу та активів зосереджено у місті Київ. Разом з тим, всі області мають власні банки (в деяких областях лише декілька), а також філії та регіональні відділення банків інших міст.

Необхідно зазначити, що подібні диспропорції у територіальному зосередженні характерні для розміщення й інших інфраструктурних елементів фінансового ринку України (інвестиційних компаній, фондів, торговців та зберігачів цінних паперів тощо), що свідчить про значну їх взаємозалежність. Певна кількість філій та регіональних відділень банків розташована у численних населених пунктах країни, але вони відзначаються значно меншою потужністю та обмеженими функціями.

Аналогічні процеси характерні для територіальної структури банківської сфери більшості розвинутих країн. Великі міста у своїй більшості функціонально переорієнтувалися на забезпечення банківських та інших бізнес-послуг, а найбільші з них стали полюсами фінансового життя своїх країн.

Особливості територіальної концентрації банківської діяльності зумовлені дією ряду факторів, які умовно можна поділити на внутрішні та зовнішні. До зовнішніх факторів територіальної концентрації перед усім слід віднести соціально-економічні умови міста, де відбувається банківська діяльність (величина міста, його господарський потенціал, екологічна та криміногенна ситуація, рівень розвитку ринкової та транспортної інфраструктури, розвиток мережі зв'язку тощо).

Серед особливостей впливу перелічених факторів на процеси територіальної концентрації банківських установ слід назвати:

а) значну диференціацію банківських і міських факторів за силою та направленістю їх впливу на рівень територіальної концентрації банківської діяльності;

б) підвищену в цілому активність міських факторів, насамперед, це кількість зайнятих та кількість закладів ринкової інфраструктури, кількість населення, розвиненість транспортної інфраструктури та рівень безробіття;

в) високий ступінь однорідності впливу факторів на всі показники територіальної концентрації банківської діяльності.

Внутрішні (або банківські) фактори – це, насамперед, особливості фінансово-економічної діяльності безпосередньо банків: ефективність, ризикованість операцій, кредитна політика, фінансова стійкість тощо. Взаємозв'язок цих чинників із рівнем територіальної концентрації банків у містах України є досить неоднозначним.

Значна різниця у силі та спрямованості впливу територіальних факторів на показники банківської діяльності у містах. Це зумовлено як технологічними особливостями банківських процесів, так і високим рівнем їх територіальної диференціації.

Іншим протилежним явищем є територіальна деконцентрація. Цей процес лежить в основі розосередження банківської діяльності за територією країни. В сучасних умовах України, коли постійно скорочується кількість банків, він відбувається у двох напрямках: а) створення філій та регіональних відділень територіальних частин великих так званих системних банків; б) територіальне розширення діючої мережі великих банків.

Процес створення регіональної мережі банків властивий майже половині всіх банків України, але відбувається з різною інтенсивністю. Відповідно спостерігаються надзвичайно великі відмінності між містами країни за ступенем активності їх банків в утворенні регіональної мережі. Лише м. Київ є ядром регіональних мереж. Значну роль у створенні регіональної мережі відіграють Дніпро, Львів та Харків. Частка інших банківських центрів незначна.

Слабкість банківських систем середніх та малих банківських центрів має й інші прояви та наслідки. Відкриття нових філій і регіональних відділень зумовлено дією багатьох факторів (територіальною активністю великих банків, притягальною силою міст тощо), при чому наявність тут місцевих банків як потенційних конкурентів на цей процес майже не впливає. Дослідження територіальної деконцентрації банківської діяльності різними науковцями показало, що абсолютній більшості банківських центрів України (за винятком Києва, Дніпра, Львова та Харкова) властиве переважання саме останніх. До цього треба додати, що в численних населених пунктах, де місцеві банки відсутні, домінування філій саме великих банків, за деякими винятками, є абсолютним. Все це свідчить про те, що відбувається перманентна територіальна експансія інтересів банків великих центрів за територією країни.

Необхідно відзначити, що надмірна територіальна деконцентрація банківської діяльності – велика кількість філій та регіональних відділень банків – може призвести до погіршення ефективності банківської діяльності в цілому. В наслідок цього можливе зниження доходів, збільшення витрат,

зменшення прибутку, погіршення якісного складу активів, утому числі погіршення якості кредитного портфеля, збільшення ризику банківських операцій тощо.

Н.В. Омельченко

*Херсонський державний університет,
natali_omelchenko@i.ua*

І.О. Пилипенко

*Херсонський державний університет,
pilipenko11@i.ua*

ЦЕНТРО-ПЕРИФЕРІЙНІ ТЕНДЕНЦІЇ В ЕЛЕКТОРАЛЬНІЙ ПОВЕДІНЦІ НАСЕЛЕННЯ М. ХЕРСОНА

Основним стратегічним вектором розвитку України є європейська інтеграція, важливим аспектом якої є демократизація суспільства. Участь українських громадян у політичному житті суспільства ще не набула активних повсякденних форм, тому реальним показником в даному випадку залишається саме участь громадян у виборах. З початку 2019 року населення України було охоплено найбільш актуальною темою в країні – чергові вибори Президента України, перший тур яких відбувся 31 березня 2019 року, другий – 21 квітня 2019 року.

Географи завжди проявляли велику цікавість до результатів виборів та їх просторової інтерпретації. Серед важливих суспільно-географічних робіт, присвячених електоральній географії слід відзначити праці Дністрянського М.С., Кузишина А.В., Пилипенка І.О., Шишацького В.Б. та ін. [2-5; 8]. Переважно, суспільно-географічні дослідження в галузі електоральної географії в якості просторових об'єктів розглядали або території України, або її окремих регіонів та областей. В той же час, внутрішньоміським диференціаціям результатів виборів приділяється незначна увага. Серед подібних робіт слід відзначити [6], в якій було представлено цікавий картографічний матеріал, що демонструє, як розподілилися голоси українських виборців у всьому світі, в межах України та в межах окремих міст, зокрема й Києва. У даному доробку є й мапа, на якій відображено, що «Петру Порошенку надавали перевагу на дільницях ближче до центру Києва й уздовж станцій метро. Електорат Володимира Зеленського зосередився на Троєщині, Борщагівці та інших районах, більш віддалених від центру і станцій метрополітену» [6]. Столичний досвід дослідження електоральної поведінки населення під час нещодавніх президентських виборів спонукав і нас перевірити гіпотезу щодо залежності місця проживання виборця та результату його волевиявлення у межах інших міст. Нами було досліджено та картографовано результати другого туру голосування виборів президента України в м. Херсоні.